

שבת שהמליצה על אדם הראשון והצילתו ממיתה ממליצה גם עלינו כל שבת להשפיע ברכה והצלחה

נפלאים הם דברי ה"אור החיים" הקדוש פרשת יתרו שמפרש לפי זה המצוה (שמות כ-ח): "זכור את יום השבת לקדשו", כי בכך מבקש הקב"ה מאתנו שנזכור תמיד את יום השבת, שהמליץ על אדם הראשון [ועל כל הנשמות שהיו כלולות בו כשחטא] להצילו ממות לחיים, והנה הדברים בלשון קדשו:

"גם ירצה על דרך אומרים ז"ל, כי יום ששי שבו נברא אדם הראשון וחטא ויצא חייב בדינו, בא יום שבת ונעשה סניגור לאדם לפני ה', ואמר רבון העולם לא נהרג אדם מעולם וכי אני מתחיל וכו', וניצול אדם, וכשראה אדם כוחה של שבת התחיל לשורר מזמור שיר ליום השבת. לזה אמר ה' זכור, פירוש שיזכור את יום השבת, אשר באמצעותו נתקיים אדם ויוצאי חלציו, וראוי להחשיבו כי הוא דבר המעמיד לכל איש ישראל ויקדשו. ותמצא כי מי שנעשה לו נס ביום אחד, יהיה היום ההוא מכובד וחשוב בעיניו תמיד מדי שנה בשנה, וזה [לזכור יום השבת] יותר על בחינה זו, שהשבת עצמו הוא המציל, ולזה אמר זכור, להיות הדבר רחוק מששת ימי בראשית".

ויש להוסיף תבלין מה שנכלל בעצם בתוך דבריו הקדושים, כי לפי זה מה שאמר הקב"ה: "זכור את יום השבת לקדשו", התכוון ללמדנו בזה לזכור בכל שבת, שהשבת המליצה על אדם הראשון להצילו ממות, לכן מוטלת עלינו המצוה לקדש את יום השבת בתורה ובעבודה, כי בזכות זה נזכה שהשבת תמליץ טובה גם עלינו כמו שהמליצה על אדם הראשון, שישפיע לנו הקב"ה שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו, כמאמר הזוהר הקדוש (פרשת יתרו פח): "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין".

מעתה נראה כי מטעם זה בחרו חכמינו ז"ל לכנות שבת זו "שבת בראשית", כדי שנשים לב לזכור תמיד כי שבת ראשונה שנזכרה בפרשת בראשית מיד אחרי בריאת האדם ביום ששי,

"שבת בראשית" המליצה טוב והצילה את אדם הראשון

ונראה לבאר הטעם שבחרו חכמינו ז"ל לכנות שבת קודש הבאה עלינו לטובה "שבת בראשית", כי התכוונו לרמז לנו בכך על ענין נפלא מאד בענין שבת הראשונה שנזכרה בפרשת בראשית, שאחרי שחטא אדם הראשון באכילת עץ הדעת וגירשו הקב"ה מגן עדן, המליצה עליו שבת הראשונה ובזכות מליצתה זכה להינצל ממות, כמבואר במדרש שוחר טוב (תהלים צב) על "מזמור שיר ליום השבת":

"בערב שבת נברא אדם הראשון, שעה ראשונה עלה במחשבה, שניה נמלך [הקב"ה] עם מלאכי השרת, שלישיית כנס עפרו, ברביעית גבלו, חמישיית עשאו גולם, ששית רקמו, שביעית נפח בו נשמה, שמינית העמידו על רגליו, תשיעית צוהו [שלא לאכול מעץ הדעת], עשירית חטא, אחת עשרה נידון, שתיים עשרה נתגרש. בא [הקב"ה] ליתן לו איפופסין [את דינו ועונשו], נכנס השבת פינהו משם, והיו מלאכי השרת קוראין לו (תהלים מט-ג) אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו, נדמו שניהם [אדם וחיה].

בא יום שבת נעשה לו סניגור, ואמר לפני הקב"ה, רבון העולמים בששת ימי המעשה לא נענש אדם בעולם ובי אתה מתחיל, זו היא קדושתו וזו היא מנוחתו, ובשביל השבת ניצל מדינה של גיהנם, כיון שראה אדם כוחה של שבת, בא אדם לומר הימנון לשבת, מזמור שיר ליום השבת. אמר לו השבת, לי אתה אומר הימנון, אני ואתה נאמר הימנון להקב"ה, שנאמר טוב להודות לה".

נמצינו למדים מזה כי לולא "שבת בראשית" שהמליצה על אדם הראשון לא היה נשאר בחיים אלא היה יורש גיהנם מיד. וכן מצינו מאמר זה של המדרש בפרקי דרבי אליעזר (פרק יט). ומה

שבת קודש הבאה עלינו לטובה פרשת בראשית נקראת "שבת בראשית", כמו שכתב ה"לבוש" (או"ח סימן תרטט): "שבת שאחר חג נקרא שבת בראשית". וכן כתב הפוסק הגדול המהרי"ל (הלכות שבת בראשית): "שבת בראשית הוא סמוך בכל שנה אחר הסוכות, ונקרא כן על שם שמתחילין לקרוא בו בראשית". אמנם צריך ביאור מה ראו על ככה לכנות דוקא שבת זו "שבת בראשית" על שם הפרשה, ולא מצינו תואר זה בשאר שבתות השנה: "שבת נח", "שבת לך לך".

בדרך הפשט יש לומר כי התואר "שבת בראשית", הוא בעיקר על שם שבפרשה זו פרשת בראשית היא המקור הראשון למצות שבת, שאנו מזכירים כל ליל שבת בתפלה וגם בקידוש (בראשית ב-ג): "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו, כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות".

ב"דברי יחזקאל" להרה"ק משינאווא זי"ע מביא על כך ביאור בדרך עבודה, בשם חמיו הגה"ק בעל "אריה דבי עילאי" רבי אריה ליבוש אבדק"ק ווישניצא זי"ע, הטעם שמכנים דוקא שבת זו "שבת בראשית" על שם הפרשה:

"הענין כך הוא, דבימים הנוראים הקדושים כל אדם היה לו אז הרהור תשובה, וקיבל אז על עצמו איזו הנהגה טובה, כל איש לפי ערכו ומדרגתו, לכן נקרא שבת בראשית, שמזכירים להאדם שמה שעבר עבר, ומעתה מתחיל סדר חדש, וישתדל את עצמו שיהיה מעתה טוב".

כלל גדול גילו לנו רבותינו הקדושים זי"ע מן הראשונים ועד האחרונים: "מנהג ישראל תורה הוא", כמו שכתב הרמ"א ב"דרכי משה" (או"ח סימן רח"ץ ס"ק ב): "ואני אומר כי מנהגן של ישראל תורה היא". וכן כתב ה"מגן אברהם" (או"ח סימן שז ס"ק טז): "ואני אומר מנהג ישראל תורה הוא". הנה כי כן נשכיל להבין מזה, כי כמו שהתורה נדרשת בשבעים פנים, כך נדרשים מנהגי ישראל בשבעים פנים.

**אריה דבי עילאי: שבת זו נקראת "שבת בראשית",
לרמז כי מה שעבר עבר ומעתה מתחיל סדר חדש**

**מדרש: השבת המליצה להציל את אדם הראשון
שלא ימות בו ביום כי אם ביומו של הקב"ה אלף שנה**

**אור החיים: ביאור המצוה: "זכור את יום השבת לקדשו",
זכור כי השבת המליצה להציל את אדם הראשון**

**"זכור את יום השבת לקדשו", כדי שתמליץ
גם עליך להשפיע שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיך**

המליצה על אדם הראשון וכל הנשמות שהיו כלולות בו להצילו ממות, ומזה נשכיל להבין הכח הנפלא של שבת קודש, שאם נשמור עליה כראוי בסור מרע, שלא לעשות בה מלאכה ושלא לדבר בה דברי חול, ובעשה טוב, לקדשה בלימוד התורה ובעבודת התפלה בהתרוממות הנפש, ולענגה במאכל ומשתה, תמשיך השבת להמליץ גם עלינו לפני הקב"ה, שישפיע לנו שפע ברכה והצלחה.

בכל שבת מתחדש העולם לששה ימים

ונראה לבאר הטעם שהמליצה השבת על אדם הראשון, על פי יסוד גדול שלמדנו מדברי ה"אור החיים" הקדוש (בראשית ב-ג), כי בכל שבת קודש על ידי שאנו שומרים את השבת כדת של תורה, אנו מחדשים את קיום העולם לששת ימות החול הבאים אחרי השבת.

ומבאר שם הענין בזה, כי הקב"ה לא ברא את העולם רק לששה ימים בלבד, כמו שכתוב (שמות כ-יא): "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", ולכאורה היה צריך לומר: "כי בששת ימים עשה ה'", אלא שבא ללמדנו שהקב"ה ברא את העולם רק לששה ימים בלבד, ובכל שבת על ידי מצות שמירת שבת אנו מקיימים יום השבת עצמו, ובכח השבת אנו מחדשים את הבריאה לששת ימי המעשה הבאים אחרי השבת, וכך חוזר חלילה כל ימות העולם משבת לשבת.

לפי זה מגלה לנו ה"אור החיים", כי מיום בריאת העולם לא עברה אפילו שבת אחת שלא נשמרה לפחות מצדיק יסוד עולם אחד בעולם, כי אילו לא היו שומרים שבת אחת לא היה העולם יכול להתחדש שוב, ובלשון קדשו:

"ולך לדעת כי מיום ברוא אלקים אדם לא חסר העולם דבר המעמיד צדיק יסוד עולם שהוא שומר שבת, כי אדם [הראשון] שומר שבת היה ע"ה, ואחריו קם שת בנו כי הוא היה צדיק גמור, ואחריו כמה צדיקים, וכשזה נופל כבר בא השמש שומר שבת מתושלח וכו', נח, שם, אברהם וכו', ומשם לא פסקה שמירת שבת מישראל, ואפילו במצרים היו שומרי שבתות".

יומתק לפרש בזה מאמר הזוהר הנ"ל: "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין", כי היות שיום השבת משפיע חיות לששת ימי המעשה, נמצא כי כל הברכות של ששת ימי המעשה תלויות ועומדות בשורש חיותם שהוא שבת קודש. הנה כי כן נשכיל להבין הטעם

שהמליצה השבת על אדם הראשון להצילו ממות, שהרי בזכות אדם הראשון ששמר שבת התקיים העולם, נמצא כי אם ימות אדם הראשון ולא ישמור את השבת ייחרב העולם.

השבת הפכה יומו של אדם הראשון ליומו של הקב"ה אלף שנים

אמנם עתה הבה נתבונן מאיזו צרה הצילה השבת את אדם הראשון, כדי שנוכל לקיים ביתר שלימות המצוה: "זכור את יום השבת לקדשו", לזכור את ההצלה של יום השבת. והנה מלשון המדרש שהבאנו: "ובשביל השבת ניצל מדינה של גיהנם", מבואר שהצילה את אדם הראשון מעונשי הגיהנם. אמנם דבר זה צריך ביאור איפה מצינו שהצילה אותו מהגיהנם, ומנין ידענו שאחרי שנפטר אדם הראשון לא ירש גיהנם.

ונראה ללמוד ביאור הענין מתוך דברי המקובל האלקי רבי אליהו האיתמרי זצ"ל בעל "שבט מוסר" ו"מדרש תלפיות", בפירושו "ולא עוד אלא" על הפרקי דרבי אליעזר (פרק יט), ונרחיב לבאר הדברים על פי מה שכתוב באזהרת הקב"ה לאדם הראשון שלא לאכול מעץ הדעת (בראשית ב-יז): "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות".

מגלים לנו חכמינו ז"ל שגזר הקב"ה כי באותו יום שיאכל מעץ הדעת ימות בו, נמצא שהיה צריך למות ביום שישי שנברא וחטא בו בעץ הדעת, אלא שהקב"ה הפך ברוב רחמיו וחסדיו משמעות הגזירה: "כי ביום אכלך ממנו", במקום שהכוונה תהיה ליומו של אדם הראשון על יומו של הקב"ה שהוא אלף שנה, כמו שכתוב (תהלים ז-ד): "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמוול כי יעבור ואשמורה בלילה". והנה מאמר המדרש (ב"ר יט-ח) על הפסוק (בראשית ג-ח):

"וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן לרוח היום. אמר לו הקב"ה, לרוח היום לריוח היום, הריני מחיה את היום, כך אמרתי לו כי ביום אכלך ממנו מות תמות, אין אתם יודעים אם יום אחד משלי אם יום אחד משלכם, אלא הרי אני נותן לו יום אחד משלי שהוא אלף שנים, והוא חי תשע מאות ושלושים שנה ומניח לבניו שבעים, הדא הוא דכתיב (תהלים צ-י) ימי שנותינו בהם שבעים שנה".

השבת הצילה את אדם ממיתה כדי שיהיה לו זמן לתשובה

מעתה יאירו עינינו להבין מאמר המדרש, כי השבת המליצה על אדם הראשון לפני הקב"ה: "רבון העולמים בששת ימי המעשה לא נענש אדם בעולם ובי אתה מתחיל, זו היא קדושתו וזו היא מנוחתו, ובשביל השבת ניצל מדינה של גיהנם". הכוונה בזה כי לולא השבת היה אדם הראשון מת עוד באותו יום שחטא, ועל ידי זה היה יורש גיהנם מאחר שלא היה לו זמן לתקן את חטאו בתשובה.

אבל בזכות השבת שהמליצה עליו להשאירו בחיים, החליף הקב"ה הפירוש של: "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", מיומו של אדם הראשון ליומו של הקב"ה שהוא אלף שנה, ועל ידי זה היה לו זמן לתקן את חלקו בחטא עץ הדעת על ידי תשובה כמבואר בגמרא (עירובין יח): "אדם הראשון חסיד גדול היה, כיון שראה שנקנסה מיתה על ידו, ישב בתענית מאה ושלושים שנה".

אמנם יש כאן פליאה שצריך ליישבה, כי מאחר שבלי מליצת השבת היה אדם הראשון מת באותו יום שאכל מעץ הדעת, כפי שאמר לו הקב"ה: "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", נמצא שהיה צריך למות ביום שישי שאכל בו מעץ הדעת ולא ביום השבת, אם כן איך אומר המדרש: "נכנס השבת פינהו משם" מגן עדן. זאת ועוד, איך המליצה שבת לפני הקב"ה: "רבון

במתנת חלקו, פירוש, כי משה הוא שמח עתה ביום השבת, במתנת חלקו עצמו האלף שנאבדו ממנו, ועתה ניתנו לו במתנה ביום השבת".

הרי לנו דברים ברורים בדברי רבם של כל המקובלים רבינו האריז"ל, כי בימות החול יש למשה רבינו רק חלק אחד מאלף האורות, שזהו סוד האלף זעירא בפסוק: "ויקרא אל משה", ובשבת קודש הוא מקבל בחזרה את כל אלף חלקי האורה שאיבד בחטא העגל, הנה כי כן הרי מצינו מקור ברור למה שהביא ה"בן איש חי" בשם המקובלים: "דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת, אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול".

"כי טוב יום בחצריך מאלף" יום אחד בתורה מאלף עולות

רחש לבי דבר טוב כי על פי האמור יפתח לנו פתח לבאר מאמר נפלא בגמרא (שבת ל.), על מה שאמר דוד המלך (תהלים פד-יא): "כי טוב יום בחצריך מאלף".

"אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב (תהלים לט-ה) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני, אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם הודיעני ה' קצי, אמר לו גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם, ומדת ימי מה היא, גזירה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם, ואדעה מה חדל אני, אמר לו בשבת תמות.

[ביקש דוד] אמות באחד בשבת, אמר לו כבר הגיע מלכות שלמה בנך ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא, [ביקש דוד שוב] אמות בערב שבת, אמר לו (תהלים פד-יא) כי טוב יום בחצריך מאלף, טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח".

ונראה לבאר מה שדקדק הקב"ה בלשון קדשו: "טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב", על פי מה שמבואר בגמרא (שם): "כל יומא דשבתא הוה יתיב וגריס כולי יומא". פירוש, אחרי שגילה הקב"ה לדוד המלך שימות בשבת, היה עוסק כל יום השבת כדי שלא ישלוט בו מלאך המות, אלא שביום פטירתו בחש מלאך המות בעצים, ועל ידי זה פסק דוד המלך מלימודו ונפטרו.

והנה שנינו בגמרא (מנחות קי.): "מאי דכתיב (ויקרא ז-ז) זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם, כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה

בן איש חי בשם המקובלים: גדול עסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מעסק התורה של ימי החול

מקור מהאריז"ל: בכל שבת מקבל משה רבינו אלף חלקי אורה לעומת חלק אחד שמקבל בימי החול ביאור הגמרא: "טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה", בשבת, "מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב" בזכות השבת האריך הקב"ה יומו של אדם הראשון לאלף ימים, והוסיף לו יום לשנה שיחיה אלף שנה

עסק התורה בשבת אלף פעמים יותר מימות החול

רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים רעיון נכבד, לבאר כוחה של השבת להפוך את הגזירה של: "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", מיומו של אדם הראשון ליומו של הקב"ה אלף שנה. נקדים מה שמצינו חידוש גדול בדברות קדשו של ה"בן איש חי" (הלכות שנה שניה פרשת שמות ד"ה ובוזה יובן) בשם המקובלים, כי עסק התורה בשבת קודש הוא אלף פעמים יותר מעסק התורה בימי החול, והנה הדברים בלשון קדשו:

"ולכן בשבת שהוא מעין עולם הבא כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות נז:), צריך להרבות בו בעסק התורה, כי אז יצליחו בו יותר בבנין הרוחני, ולכן כתבו המקובלים ז"ל, דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת, אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול".

והנה נושאי כליו של ה"בן איש חי" לא מצאו המקור למה שהביא בשם המקובלים, אמנם לפי עניות דעתי נראה לברר מקחו של צדיק, שכוונתו על מה שגילה לנו רבינו האריז"ל ב"שער הכוונות" (ענין מזמור שיר ליום השבת דף סו טור א), כי בכל שבת קודש מקבל משה רבינו אלף חלקי אורה יותר מימות החול, והנה הדברים בלשון קדשו:

"תכוין אל מה שביארנו בענין ישמח משה במתנת חלקו, כי כשעלה משה רבינו ע"ה אל הר סיני לקבל התורה, ניתנו אליו אלף חלקי אורה... וכשחטאו ישראל בעגל נסתלקו ממנו בעון ישראל, ולא נשתייר בו רק חלק אחד מן האלף, והיא סוד האלף זעירא דויקרא אל משה (ויקרא א-א)...

והנה בכל ערב שבת בבוא ליל השבת, חוזר משה רבינו ע"ה לקחת אותם הארות של אלף חלקים שלו עצמם שנאבדו ממנו, ולוקחם בסוד תוספות קדושת שבת... וזה סוד ישמח משה

העולמים בששת ימי המעשה לא נענש אדם בעולם ובי אתה מתחיל, זו היא קדושתו וזו היא מנוחתו", הלא לפי המבואר היה צריך למות עוד ביום השישי.

אך מצינו ביאור נפלא על כך בפירוש "ולא עוד אלא" הנ"ל על הפרקי דרבי אליעזר, כי הן אמת שאדם הראשון נתגרש מגן עדן בשעה שתיים עשרה של יום שישי, אולם מאחר שיש מצוה להוסיף מחול על הקודש תוספת שבת, לכן נחשבה אותה שעה של סוף יום השישי כשנתגרש אדם מגן עדן כאילו היא כבר שבת, לכן אמרה השבת לפני הקב"ה: "בששת ימי המעשה לא נענש אדם בעולם ובי אתה מתחיל", והנה מקצת הדברים בלשון קדשו:

"אף על פי שהיה בערב שבת קודש אמר ב'י', משום שאותה שעה נחשבת כשבת משום שצריך להוסיף מחול על הקודש... ואמר ובזכות יום השבת ניצול אדם מדינה של גיהנם, הכוונה אם לא היה השבת שבעבורו הפך הקב"ה היום שאמר ביום אכלך מות תמות ליומו שהוא אלף שנים, היה מת אדם בעונו ויורש גיהנם, מה שאין כן עתה שחי ועמד בתשובה כדברי רז"ל ונמחל לו, ולכן אמר ניצול מגיהנם ולא אמר ניצול מהמיתה, לרבותא שלא די שניצל מהמיתה, אלא גם ניצל מגיהנם".

נפלא להבין בזה הטעם שאין הגיהנם שולט בשבת, כמבואר בגמרא (סנהדרין סה:), וכן מבואר בתיקוני זוהר (תיקון כד סט): הטעם שהזהיר הקב"ה (שמות לה-ג): "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", כי ביום השבת הקב"ה אינו מדליק את אש הגיהנם. לפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שהשבת הראשונה הוצילה את אדם הראשון מגיהנם, לכן נמשך הדבר הזה בכל השבתות שאין הרשעים נידונים בגיהנם.

"הראה הקב"ה לאדם דיוקנם של כל הדורות העתידיים לבוא לעולם, וכל החכמים והמלכים שעתידים לעמוד על ישראל, כיון שבא לראות דוד מלך ישראל שנוולד ומת, אמר אדם להקב"ה, משנים שלי אלוהו לו שבעים שנים, וגרעו מאדם שבעים שנים והעלה אותן הקב"ה לדוד. ועל זה שיבח דוד ואמר (תהלים צב-ה) כי שמחתני ה' בפעלך במעשי ידיך ארנן, מי גרם לי שמחה בעולם, פעלך, זה אדם הראשון שהוא פעלו של הקב"ה ולא פעלו של בשר ודם, מעשה ידיו של הקב"ה ולא מבני אדם".

נמצינו למדים מדברי הזוהר הקדוש חידוש גדול, כי כמו שאדם הראשון אמר: "מזמור שיר ליום השבת", על עצמו, כן אמר דוד המלך מזמור זה על עצמו: "כי שמחתני ה' בפעלך במעשה ידיך ארנן", פירוש, שמחתני באדם הראשון שהוא פעלו ומעשה ידיו של הקב"ה, כי בזכות שבעים השנים שנתן לדוד היה יכול להתקיים בעולם. אך לפי זה צריך ביאור, מה ראה דוד המלך לשלב בין השבח על מה שנתן לו אדם הראשון שבעים שנה ובין: "מזמור שיר ליום השבת".

אמנם לפי האמור יתבאר הענין היטב, כי לולי ההמלצה של שבת היה אדם הראשון מת באותו יום שאכל מעץ הדעת, ולא היה יכול לתת כלום משנותיו לדוד המלך, אבל בזכות השבת שהמליצה להאריך את חייו של אדם הראשון ליומו של הקב"ה אלף שנה, היה יכול לתת מתנה לדוד המלך שבעים שנה משנותיו, לכן אמר דוד: "מזמור שיר ליום השבת", כי בזכות השבת קיבל שבעים שנה מאדם הראשון, ועל כך אמר: "כי שמחתני ה' בפעלך במעשה ידיך ארנן", באדם הראשון שהוא פעלו ומעשה ידיו של הקב"ה.

הנה כי כן ברוח של "שבת בראשית", לקראת התחדשות המאמרים לשנה זו, נפיל את תפלתנו ותחינתנו לפני הקב"ה נותן התורה החונן לאדם דעת, שיוליכנו בדרך אמת להתבונן בפרשיות התורה שבכתב באורם הבהיר של חכמינו ז"ל בתורה שבעל פה, על פי הקדמות יקרות ויסודות איתנים מתורתם של רבותינו הקדושים הראשונים והאחרונים שהאירו את העולם בחכמת תורתם.

המבואר במדרש חי אדם הראשון רק תתק"ל שנה, כי הניח לבניו שבעים שנה כמו שכתוב: "ימי שנותינו בהם שבעים שנה".

הנה כי כן ירווח לנו להבין ביתר שאת כמה חשוב הוא לקיים כל שבת קודש המצוה: "זכור את יום השבת לקדשו", אשר כפי שלמדנו מדברי ה"אור החיים" הקדוש, המצוה היא לזכור מה שהמליצה השבת על אדם הראשון להצילו ממות, ועל ידי זה היה לו זמן לעשות תשובה ולהינצל מן הגיהנם, והרי בזכות המלצה זו אנו חיים שבעים שנה [עם כל התוספות לפנייהן ואחריהן עד מאה ועשרים שנה].

לכן על ידי שנקיים מצוה זו: "זכור את יום השבת לקדשו" - בקדושת התורה ועבודת ה', ולענגו במאכל ובמשתה לשם שמים, נזכה שהשבת תמליץ טובה גם עלינו, שישפיע לנו הקב"ה שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו, ולא בחנם דרשו חכמינו בגמרא (שבת י:) מה שאמר הקב"ה (שמות לא-ג): "לדעת כי אני ה' מקדשכם, אמר לו הקב"ה למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם".

דוד המלך אמר שיר ליום השבת שחי שבעים שנה בזכות השבת

והנה לעיל הבאנו בשם המדרש, כי אחרי שהאריך הקב"ה הגזירה של: "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", ליומו של הקב"ה אלף שנה, חי אדם הראשון רק תתק"ל שנה כי השאיר שבעים שנה לכל הדורות הבאים אחריו. אולם ידועה שיטת המדרש בכמה מקומות כי אדם הראשון נתן שבעים שנים משנותיו לדוד המלך, כמבואר במדרש ילקוט שמעוני (פרשת בראשית סימן מא) על הפסוק (בראשית ה-א):

"זה ספר תולדות אדם. העביר לפניו כל הדורות, הראהו דוד, חיים חקוקין לו ג' שעות. אמר לפניו רבנו של עולם לא תהא תקנה לזה, אמר כך עלתה במחשבה לפני. אמר לו כמה שני חיי, אמר לו אלף שנים. אמר לו [אדם להקב"ה], יש מתנה ברקיע, אמר לו [הקב"ה] הן, אמר לו שבעים שנים משנותי יהיו למזל זה".

וכן מבואר בזוהר הקדוש (בראשית נה.) על פסוק: "זה ספר תולדות אדם". והנה הדברים בתרגום ללשון הקודש:

מנחה חטאת ואשם". ומבואר במדרש תנחומא (פרשת צו אות יד) כי קרבן עולה חשוב לפני הקב"ה יותר מכל הקרבנות, והיינו משום שהוא כולו כליל. נקדים עוד כי יום השבת נקרא "אחד" בהיותו מיוחד מכל הימים, כמו שכתוב (תהלים קלט-טז): "ימים יוצרו ולו אחד בהם". ופירש רש"י, שהקב"ה ברא כל הימים, ובחר לו יום אחד לחלקו שהוא יום השבת.

מעתה יאירו עינינו להבין מה שהשיב הקב"ה לדוד המלך שביקש למות בערב שבת ולא בשבת: "כי טוב יום בחצריך מאלף, טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח". כלומר אני רוצה שתמות בשבת כדי שתעסוק בתורה כל יום השבת, כי טוב לי "יום אחד" שאתה עוסק בתורה בשבת, מאלף ימים שאתה עוסק בתורה בימי החול, אף שהם נחשבים כאלף עולות שהקריב שלמה, כי העסק בתורה בשבת הוא אלף פעמים מהעסק התורה בימות החול.

אלף שנה בזכות יום השבת שהוא כאלף ימים יום לשנה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר כוחה של השבת, להפוך את הגזירה של: "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", מיומו של אדם הראשון ליומו של הקב"ה אלף שנה, כי מאחר שהעסק בתורה ובעבודת ה' בשבת חשוב יותר מאלף ימים של ימות החול, היה בכוחה של השבת להפוך יום אחד שהיה צריך אדם הראשון לחיות ביום שישו שהוא ימות החול לאלף ימים.

והנה מצינו בחטא המרגלים שהלכו לתור את הארץ ארבעים ימים, שהעניש אותם הקב"ה ארבעים שנה יום לשנה, כמו שכתוב (במדבר לד-יד): "במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום, יום לשנה יום לשנה תשא את עוונותיכם". והרי כלל גדול שנינו בגמרא (סוטה יא.): "מדה טובה מרובה ממדת פורענות".

לכן זכה יום השבת שהוא חשוב כאלף ימי החול, להאריך את חייו של אדם הראשון במקום יום אחד לאלף ימים, ועל ידי זה האריך הקב"ה אחר כך ברוב רחמיו וחסדיו את חייו של אדם הראשון בבחינת יום לשנה לאלף שנה, אלא שכפי

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com